

Maria Montessori –leikkikoulu

Esiopetussuunnitelma

Sisällysluettelo

1. Johdanto

2. Esiopetuksen lähtökohdat

- 2.1 Esiopetuksen arvopohja
- 2.2 Toimintamme taustalla oleva ihmiskäsitys
- 2.3 Toimintamme taustalla oleva oppimiskäsitys
- 2.4 Käsitys tiedosta oppimisen välineenä

3. Esiopetuksen tehtävät

4. Esiopetuksen toteuttaminen

- 4.1 Oppimisympäristö
 - 4.1.1 Ryhmän ikärakenne
 - 4.1.2 Valmisteltu ympäristö
 - 4.1.3 Välineistö
 - 4.1.4 Ohjaajan rooli
 - 4.1.5 Vuorovaikutus lähiympäristön kanssa
- 4.2 Työtavat

5. Yksityiskohtaiset tavoitteet, sisällöt ja painotukset

- 5.1 Käytännön elämän työt
- 5.2 Aistien kehittäminen
- 5.3 Kieli ja vuorovaikutus
- 5.4 Matematiikka
- 5.5 Ympäristö- ja luonnontieto
- 5.6 Historia
- 5.7 Taide ja kulttuuri
 - 5.7.1 Kuvataide
 - 5.7.2 Musiikki
 - 5.7.3 Draama
 - 5.7.4 Käsityö
- 5.8 Etiikka ja katsomus
- 5.9 Fyysinen ja motorinen kehitys
- 5.10 Terveys

6. Esiopetuksen yleinen tuki

- 6.1 Yhteistyö huoltajien kanssa
- 6.2 Yhteistyö muiden tahojen kanssa
- 6.3 Lapsen esiopetuksen suunnitelma
- 6.4 Arviointi
- 6.5 Tukipalvelut

7. Kirjallisuus

1. Johdanto

Mitä on Montessori-pedagogiikka

Montessori-pedagogiikka on uskontokunnista riippumaton kasvatustieteen filosofia, jonka mukaan lapsi oppii parhaiten sellaisessa sosiaalisessa ympäristössä, joka tukee hänen yksilöllistä kasvuaan kokonaisvaltaisesti kehityksen eri osa-alueilla. Näihin kuuluvat fyysinen, psyykinen, emotionaalinen, sosiaalinen ja kognitiivinen kehitys. Nykyään Montessori-leikkikouluja on kaikkialla maailmassa.

Menetelmän luoja, italialainen lääkäri Maria Montessori (1870 - 1952) perusti kasvatustieteen näkönsä lasten käyttäytymistä koskeviin havaintoihinsa. Valmistuttuaan lääkäriksi Maria Montessori työskenteli aluksi psykiatrisessa sairaalassa ja myöhemmin kehitysvammaisten koulussa Roomassa. Lasten tarkkailu, heidän käyttäytymistään koskevat muistiinpanot sekä opetusvälineistön ja uusien työtapojen kehittämisen avulla saadut hämmästyttävät tulokset saivat hänet vakuuttuneeksi siitä, että monet lapsipotilaiden ongelmat olivat enemmän kasvatustieteellisiä kuin lääketieteellisiä: lapsen tarpeisiin vastaava fyysinen ympäristö ja häntä tukevat aikuiset voivat ratkaisevasti vaikuttaa lapsen kehitykseen. Montessori oivalsi myös, että menetelmää voisi soveltaa myös normaaleille lapsille. Kesti kuitenkin vielä seitsemän vuotta ennen kuin Montessorin ura aktiivikasvattajana alkoi. Hän täydensi opintojaan kasvatustieteessä, kokeellisessa psykologiassa, filosofiassa ja antropologiassa, ja hänet promovoiin filosofian tohtoriksi v.1906. Seuraavana vuonna Montessori kutsuttiin perustamaan lastentarhaa Roomaan San Lorenzon slummialueelle. Lastentarha sai nimekseen "Lasten talo".

Montessorin teoria sisälsi omana aikanaan vallankumouksellisia ajatuksia kuten

- 1) lapsia tulee kunnioittaa ennen kaikkea lapsina ja itsenäisinä yksilöinä
- 2) lapsen persoonallisuus kehittyy vuorovaikutuksen ja toiminnan avulla. Lapset siis tavallaan luovat itsensä
- 3) oppimisen tärkein vaihe on varhaislapsuus 0-6 v.
- 4) lapsilla on sisäinen herkkyys ja kyky oppia ja suodattaa ympäristöstään omaa kehitystään tukevia aineksia

2. Esiopetuksen lähtökohdat

2.1 Esiopetuksen arvopohja

Esiopetusta ja kaikkea kasvatustoimintaa ohjaavat arvot. Arvojen tulee näkyä kaikessa toiminnassa ja ne muodostavat opetussuunnitelman perustan. Maria Montessori -leikkikoulun arvopohjan muodostavat

- **Rakkaus**
- **Kunnioitus**
- **Oikeudenmukaisuus**
- **Joustavuus**
- **Yhteistyö ja vuorovaikutus**
- **Sitoutuminen**
- **Turvallisuus**
- **Avoimuus**
- **Luottamus**

Lauseiksi muotoiltuna tämä tarkoittaa, että kasvattajina ja vanhempina olemme sitoutuneet toimimaan lapsen parhaaksi ja rakastamaan häntä sellaisena kuin hän on, omana itsenään. Kunnioitamme lapsen oikeutta olla lapsi sekä kodin ja vanhempien merkitystä kasvatukseen ja hoidon perustekijöinä. Toimintamme perustuu lasten keskinäiseen, lapsen ja aikuisen väliseen sekä aikuisten keskinäiseen yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen, avoimuuteen, joustavuuteen ja luottamukseen.

2.1 Toimintamme taustalla oleva ihmiskäsitys

Toimintamme perustana on sosiaalinen ihmiskäsitys. Sen mukaan ihminen - lapsi - nähdään ainutkertaisena yksilönä, joka kasvaa ja kehittyy vuorovaikutuksen ja toiminnan avulla omien edellytystensä mukaisesti. Kehittyminen jatkuu läpi elämän. Kasvatuksen ja opetuksen tehtävänä on tukea lasta tässä kasvuprosessissa, itseksi kasvamisessa.

2.2 Toimintamme taustalla oleva oppimiskäsitys

Montessori-leikkikoulussa lapsi oppii toiminnan avulla. Oppiminen on prosessi, johon vaikuttavat paitsi lapsen yksilölliset ominaisuudet myös ympäristön tarjoamat fyysiset, sosiaaliset ja emotionaaliset kokemukset ja virikkeet. Ympäristön käsitteellä tarkoitetaan luontoa, ihmistä sen osana, kulttuuriperinteitä ja erilaisia yhteiskunnallisia ja sosiaalisia rakenteita. Montessori-pedagogiikan mukaan lapsille luonteenomainen spontaani uteliaisuus ja kiinnostus osoittavat, että he pyrkivät aktiivisesti hankkimaan tietoa ja kokemuksia. Oppimisen ja kehityksen perusta muodostuu siis lapsen spontaanista aktiivisuudesta ja toisaalta lapsen ympäristöstään saamista kokemuksista. Oppiakseen ja kehittyäkseen lapsella täytyy olla mahdollisuuksia pohdintaan, tutkimiseen, kokeiluihin ja ongelmien ratkaisuun.

Montessori-leikkikoulussa oppiminen on lapsilähtöistä, jolloin lasten omat kiinnostuksen kohteet, kokemukset ja lähiympäristö muodostavat oppimisen perustan. Aikuisen tehtävänä on luoda oppimisen edellytykset: myönteinen ja kannustava ilmapiiri sekä oma-alotteisuutta, aktiivisuutta ja itsenäisyyttä tukeva toimintaympäristö.

Lapsen kasvun ja oppimisen perusmekanismeihin kuuluvat herkkyykskaudet. Ne ovat kehittymisen jaksoja, jolloin lapsi on erityisen vastaanottavainen tietyille impulsseille ja aistimuksille. Kullekin herkkyykskaudelle liittyy voimakas pyrkimys tyydyttää sille ominaisia kehitystarpeita. Alle kouluikäisen herkkyykskausia ovat kielellisen kehityksen herkkyykskausi, järjestyksen herkkyykskausi, aistien kehittämisen herkkyykskausi ja sosiaalistumisen herkkyykskausi.

Oppiminen on paitsi yksilöllinen myös sosiaalinen tapahtuma. Esiopetuksen päämäärinä eivät ole ainoastaan yksilönvapaus ja riippumattomuus vaan myös yhteisvastuu, toisen huomioon ottaminen ja yhteinen osallistuminen.

Korkealaatuiseen oppimiseen kuuluu ajattelun, toiminnan ja tunteiden integroituminen.

Oppimisen tärkein vaihe on varhaislapsuus.

2.3 Käsitys tiedosta oppimisen välineenä

Tieto on paitsi, ulkoista, lapsen ympäristöön liittyvää myös sisäistä, omiin tunteisiin, elämyksiin ja kokemuksiin liittyvää. Ulkoisen ja sisäisen tiedon avulla lapsi oppii ymmärtämään itseään, omaa toimintaansa ja häntä ympäröivää sosiaalista ja luonnonympäristöä ja niissä tapahtuvia muutoksia. **Tieto on siis dynaaminen kasvun ja kehityksen väline, ei itseisarvo**. Jos tieto, ulkoinen tai sisäinen, ymmärretään luonteeltaan dynaamiseksi, muuttuvaksi, se vastaa paremmin aktiivisen oppimisen tarpeita ja edellytyksiä. Dynaamisen tiedonkäsityksen avulla luovuus ja ajattelun taidot nousevat opettamisen päämääriksi.

3. Esiopetuksen tehtävät

- **Tuetaan ja seurataan lapsen kokonaispersoonallisuuden kehitystä sen kaikilla osa-alueilla**
- **Huomioidaan lapsi ainutkertaisena yksilönä**
- **Vahvistetaan lapsen itseluottamusta, itsenäisyyttä ja oma-alotteisuutta**
- **Tuetaan lapsen sosiaalisia taitoja, kykyä arvostaa ja kunnioittaa toisia**
- **Tuetaan luovuutta sen kaikissa muodoissa**
- **Luodaan myönteinen, innostuksen, optimismin ja ilon täyttämä oppimisasenne**
- **Ehkäistään ennalta mahdollisia oppimisvaikeuksia**
- **Tuetaan kouluvalmiuksia, joita ovat:**
 - Annettujen ohjeiden mukaan toimiminen
 - Tehtävien loppuun suorittaminen
 - Sosiaalisen ryhmän jäsenenä toimiminen toisia ja erilaisuutta kunnioittaen
 - Oman vuoron odottaminen
 - Itsestään, tehtävistään ja tavaroistaan huolehtiminen
 - Pettymysten ja epäonnistumisten sietokyvyn kasvattaminen
 - Keskittymiskyvyn ja toisen kuuntelemisen taidon oppiminen

4. Esiopetuksen toteuttaminen

4.1 Oppimisympäristö

4.1.1 Ryhmän ikärakenne

Montessori-leikkikoulussa ja myöhemmin myös peruskouluikäisten Montessori-luokilla opetus perustuu eri-ikäisten lasten yhteistoimintaan. Leikkikoulussa lapsiryhmässä on 3-6 -vuotiaita. Tämä nähdään tärkeänä kasvatuksellisenä tekijänä. Ilmapiiri on kodinomainen, koska joukossa on myös sisaruksia. Vastuuseen ja sosiaalisuuteen kasvetaan luontevasti. Opetusta voidaan myös eriyttää. Olemme puolipäiväryhmien sisällä muodostaneet 5-6 -vuotiaiden pienryhmiä. Ryhmissä mukana olleet 5-vuotiaat ovat olleet riittävän, ryhmätyöskentelyn edellyttämän henkisen, tiedollisen ja taidollisen kypsyystason saavuttaneita. Ryhmäkoko on vuosittain ollut n. 5-6 lasta. Ryhmillä on ollut viikko-ohjelmassa omat säännölliset kokoontumisaikansa. Ohjaajien avustuksella on tehty mm. omia tutkimusprojekteja ja taiteellisia produktioita sekä käyty retkillä kulloiseenkin teemaan liittyvissä kohteissa. Näin esiopetuksen sisältöalueita on voitu syventää. Sekä ohjaajien että lasten kokemukset tämältyyppisestä vartaisryhmätyöskentelystä ovat olleet erittäin myönteisiä.

4.1.2 Valmisteltu ympäristö

Montessori-luokassa oppimisympäristö on suunniteltu siten, että se vastaa lapsen herkkyykskausiin ja tarpeisiin. Havainto- ja opetusvälineet ovat lasten ulottuvilla omilla paikoillaan sisältökokonaisuuksittain. Lapset saavat saatuaan ohjausta niiden käyttötavoista itsenäisesti käyttää opetusvälineitä ja -materiaaleja sekä huolehtia niistä. Tämä ns. valmisteltu ympäristö, jossa kaikki vastaa lasten kokoa ja kulloistakin kehitysvaihetta, tekee mahdolliseksi itseohjautuvan oppimisen. Hyvä oppimisympäristö on myös esteettisesti korkeatasoinen ja tarjoaa tilaisuuksia pohdintaan, tutkimiseen, kokeiluihin ja ongelmien ratkaisuun. Lapsella täytyy myös olla mahdollisuus leikkiin, lepoon ja hiljaisuuteen.

4.1.3 Välineistö

Varsinainen Montessori-välineistö muodostaa aistinvaraisiin kokemuksiin perustuvan, asteittain vaikeutuvan sarjan, joka seuraa lapsen ajattelun kehitystä yksikertaisesta monimutkaiseen ja konkreettiseen abstraktiin. Useat välineet on suunniteltu itsekorjaaviksi, jolloin lapsella on mahdollisuus itseohjautuvaan oppimiseen. Välineistö ja muu opetusmateriaali on lasten saatavilla päivittäin. Välineistön tarkoituksena on tukea oman ajattelun käynnistämistä, ymmärtävää oppimista ja luovaa ajattelua.

4.1.4 Ohjaajan rooli

Ohjaajan tehtävänä on toimia lapsen ja perheen tukena lapsen kehittyessä kohti itsenäisyyttä. Hän pitää huolta välineistöstä ja esteettisesti korkeatasoisesta ympäristöstä, toimii roolimallina, välineistön ja opetusmateriaalin demonstroijana, lisämateriaalin tuottajana ja lasten toiminnan tarkkailijana. Ammattitaitoinen ohjaaja on sisäisesti aktiivinen ja valmis vastaamaan lasten fyysisiin, sosiaalisiin, emotionaalisiin ja tiedollisiin tarpeisiin.

4.1.5 Vuorovaikutus lähiympäristön kanssa

Esiopetuksessa käytetään hyväksi niitä palveluita ja aineksia, joita lähiympäristö tarjoaa. Rakentamaton ja rakennettu luonnonympäristö sekä paikallinen kulttuuritarjonta täydentävät opetuksen ja kasvatuksen sisältöjä. Retket luontoon, museoihin, näyttelyihin, konsertteihin ja teatteriesityksiin ovat osa leikkikoulun toimintaa.

4.2 Työtavat

Esiopetus Montessoriluokassa on luonteeltaan eheyttävää. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka opetus voidaan sisällöllisesti jakaa eri osa-alueisiin, siinä ei ole koulumaista oppinainejakoa, vaan opetus muodostuu kokonaisuuksista, jotka liittyvät toisaalta lapsen elämänpiiriin ja toisaalta lapsen maailmankuvaa laajentaviin ja jäsentäviin sisältöihin.

Erilaisina työmuotoina ovat yksilöllinen työskentely ja ohjaus, työskentely ryhmässä, , teematyöskentely ja projektit. Toiminnassa pyritään välttämään lasten keskinäistä kilpailua ja sen sijaan kannustamaan yhteistyöhön ja toisen työn arvostamiseen.

Leikki on alle kouluikäiselle tärkeä oppimisen muoto. Leikissä kuten taiteessakin mielikuvat saavat muodon. Kokemuksia, tietoja ja taitoja käydään läpi ja testataan. Esi- ja alkuopetuksessa on kauan käytetty opettajajohtoisia leikkejä. Lasten omien leikkien mukaan ottaminen yhtenä oppimisen muotona tekee vasta tuloaan.

5. Yksityiskohtaiset tavoitteet ja sisällöt

5.1 Käytännön elämän työt

Käytännön elämän työt ovat kasvatuksen perusta. Ne auttavat lasta löytämään keskittymiskykynsä, herättävät sosiaalista vastuuntuntoa ja tietoisuutta ja auttavat omaan kulttuuriin kasvamisessa. Ne myös tukevat hienomotoristen kädentaitojen , silmän ja käden yhteistyön sekä raskasmotoriikan kehittymistä. Käytännön elämän töiden hallinta antaa itseluottamusta ja tukee lapsen kasvua kohti itsenäisyyttä. Arkipuuhissa lapsi voi kokea työn ja jakamisen iloa. Ne myös tukevat Montessori-ympäristössä toimimisen kahta tärkeää periaatetta: älä häiritse toisen työtä ja palauta tavarat omille paikoilleen.

Käytännön elämän työt jakaantuvat neljään alueeseen:

- 1) motoriset taidot
- 2) ympäristöstä huolehtiminen
- 3) itsestä ja muista huolehtiminen
- 4) käytös ja hyvät tavat

5.2 Aistien kehittäminen

Aistien kehittämisen tavoitteena on vastata lapsen tarpeeseen käyttää aktiivisesti käsiään ja viittä eri aistiaan. Tätä tarkoitusta varten suunniteltu aistivälineistö auttaa lasta järjestämään tietoisesti aistivaikutelmiaan opettamalla erottelemaan, yhteensovittamaan, sarjottamaan ja luokittelemaan niitä. Tavoitteena on myös auttaa

lasta ymmärtämään aistivaikutelmiaan niihin liittyvien kielellisten käsitteiden avulla. Näin aistimateriaali tukee välillisesti myös ajattelun kehittymistä. Aistivälineistö myös valmistaa lasta epäsuorasti matematiikkaan, kirjoittamiseen, lukemiseen ja taiteen tekemiseen.

5.3 Kieli ja vuorovaikutus

Kielellisen kehityksen alueella tavoitteena on vastata lapsen kielelliseen herkkyykskauteen. Tämä ilmenee paitsi sanavaraston laajentumisena ja puhutun kielen rakenteen selkiytymisenä myös kielellisen tietoisuuden heräämisinä. Kiinnostus oppia kirjoittamaan ja lukemaan, useimmiten juuri tässä järjestyksessä, on luonnollinen osa kielellistä herkkyykskautta. Montessori-menetelmässä lukemaan opettaminen perustuu synteettiseen menetelmään eli sanassa olevien yksittäisten kirjaimia vastaavien äänteiden kuulemiseen ja yhdistämiseen kokonaiseksi sanaksi. Esiopetuksen tehtävänä on myös tukea lasta aktiivisessa kuuntelemisessa sekä puhutun ja kirjoitetun kielen sisällön ymmärtämisessä. Tämän lisäksi tavoitteena on toimia porttina kirjallisuuteen ja sanataiteeseen. Saduttaminen, lasten omat kertomukset ja niiden kirjaaminen, on keino itseilmaisun kehittämiseen.

5.4 Matematiikka

Matematiikan opetuksen tavoitteena on edetä konkreettisista näkö-, kuulo- ja tuntoaistiin pohjautuvista havainnoista symboliseen so. numeeriseen esitystapaan. Opetus perustuu mahdollisuuteen ymmärtää matemaattisia käsitteitä nimeämällä, luokittelemalla, sarjoittamalla ja mittaamalla muotoja, tilavuuksia, aikaa, esineitä tai esineiden ominaisuuksia. Määristä ja niiden symboleista edetään kymmenjärjestelmään, peruslaskutoimituksiin ja matematiikan käyttöön arkielämän tilanteissa ja ongelmanratkaisussa. Matematiikkakin voi olla hauskaa ja kiinnostavaa!

5.5 Ympäristö- ja luonnontieto

Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen tavoitteena on, että lapsi oppii näkemään ihmisen ja hänen toimintansa osana laajempaa kokonaisuutta, kosmista järjestelmää ja luonnon kiertokulkua. Lapsen luontosuhdetta vahvistetaan myönteisillä kokemuksilla, mahdollisuuksilla liikkua luonnossa vapaasti, tuntea jännitystä, iloa ja yhteenkuuluvuutta elollisen ja elottoman luonnon kanssa. Lapsen uteliaisuutta ja kiinnostusta tuetaan, jotta luonnonlukutaidon olisi mahdollista kehittyä. Lapsen kykyä itsenäiseen ajatteluun kannustetaan: kuvailemalla, vertailemalla ja luokittelemalla lähiympäristössään tekemiään havaintoja lapsi oppii järjestämään elolliseen ja elottomaan ympäristöönsä liittyvää tietoa ja kokemuksia, muodostamaan käsitteitä, tekemään päätelmiä ja löytämään syy- ja seuraussuhteita. Lasta ohjataan arvostamaan ja tuntemaan myös ihmisen toiminnan tuloksena syntyneitä rakennettua ympäristöä, omaa kulttuurimaisemaansa ja muita kulttuureita.

5.6 Historia

Lapsen käsitystä ajasta ja sen mittaamisesta havainnollistetaan erilaisilla kalentereilla (päivä-, viikko-, kuukausi-, vuosi-) ja aikalinjoilla. Esiopetuksen historian opetuksessa korostuu luonnonhistoriallinen näkökulma, jossa ihmisellä on oma paikkansa vuosimiljoonien ketjussa.

5.7 Taide ja kulttuuri

5.7.1 Kuvataide

Kuvataiteiden perustana on kyky havainnoida ja nähdä tietoisesti. Rikkaat ja monipuoliset aistinvaraiset kokemukset samoin kuin mahdollisuus toimia spontaanisti tukevat oman kuvallisen ilmaisun ja luovan ajattelun kehittymistä. Lasta ohjataan arvostamaan myös toisten työn tuloksia. Käytettävissä on hyviä ja korkealuokkaisia välineitä ja materiaaleja, joiden käyttöön lapset saavat ohjausta. Kerran viikossa pidettynä taidepäivänä koko ryhmä saa ohjattua opetusta, joka yleensä liittyy kulloinkin käsiteltävään teemaan. Taidepäivät antavat valmiuksia omatoimiseen työskentelyyn, joka on aina mahdollista.

Taiteeseen tutustuminen ja taiteen tarkastelu museo- ja näyttelykäyntien ja niihin liittyvien työpajojen muodossa ovat myös tärkeä osa kuvataidekasvatusta. Omia näyttelyitä järjestetään mahdollisuuksien mukaan.

5.7.2 Musiikki

Tavoitteena on antaa lapsella mahdollisuus oppia kuuntelemaan keskittyneesti. Tutustuminen rytmiin, melodiaan ja musiikin dynaamisiin elementteihin avaa kykyä nauttia musiikista ja sen tekemisestä erilaisilla soittimilla. Musiikin eri lajeihin ja tyyleihin tutustuminen auttaa lasta ymmärtämään ja hyväksymään musiikin tarjoamia erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Musiikkikasvatuksen tavoitteena on myös perinnemateriaalin välittäminen ja hyödyntäminen laulujen leikkien ja lorujen avulla sekä persoonallisten musiikillisten ideoiden tuottaminen.

5.7.3 Draama

Draamaopetuksen tavoitteena on itseluottamuksen ja -ilmaisun tukeminen. Lasta kannustetaan ilmaisemaan itseään draamallisin keinoin: äänenpainoin ja -sanoin, ilmein, elein ja liikkein. Nukketeatterin keinoin etsitään mahdollisuuksia dramatisoida tarinoita, lasten omia tai kirjallisuudesta poimittuja. Draamallisessa esitystavassa on mahdollista yhdistää kaikki taiteenlajit: sanataide, säveltaide ja kuvataide. Käynnit teatteriesityksissä kuuluvat osana draamaopetukseen.

5.7.4 Käsiyö

Käsityön tavoitteena on vastata lapsen herkkyyteen käyttäen omia käsiään, tarvittavan lihaskoordinaation ja esiopetusikäisille soveltuvien työmenetelmien hallitseminen, menetelmien omaperäinen käyttö, itseilmaisu ja valmiin, itsetehdyn työn tuottamisen ilon kokeminen.

5. 8 Etiikka ja katsomus

Eettistä kasvatusta ei voi varsinaisesti irrottaa omaksi kokonaisuudekseen, vaan se kulkee läpi koko opetus- ja kasvatuskokonaisuuden niinä käytäntöinä, joilla kohtaamme lähimmäisemme. Tästä suhtautumisesta nousevat valmiudet kohdata erilaisuutta ja empatiaa toisia ihmisiä ja kulttuureita kohtaan. Eettinen ajattelu, kyky tarkastella omia ja muiden tekoja eettisestä näkökulmasta ja kasvaminen eettiseen vastuuseen, kehittyvät vähitellen arkipäivän sosiaalisissa tilanteissa. Sitä kehitetään lasten kanssa keskustelemalla, tarinoiden muodossa tai roolileikkejä käyttäen.

Kansainvälisyyskasvatus so. kulttuurinen katsomuskasvatus sisältää lapsen oikeuden tulla kuulluksi ja huomioon otetuksi uskonnollisissa ja elämänkatsomuksellisissa kysymyksissä, mahdollisuuden oppia tuntemaan paitsi oman kotiseudun kulttuuriperintöä myös muiden kulttuureiden tapoja ja uskontoja. Turvallisuuden, hiljaisuuden ja hartauden kokeminen yksin tai yhdessä vahvistavat lapsen kykyä kuunnella omaa sisintään ja vastaanottaa sanattomasti kokemuksia.

5.9 Fyysinen ja motorinen kehitys

Lapsen luontainen tarve liikkua ja käyttää käsiään ovat Montessorin teorian mukaan osoitus kehitystarpeesta, johon kasvuympäristön on vastattava. Montessori-välineistön ja -ympäristön keskeinen periaate on vastata tähän tarpeeseen. Vapaa leikki, liikkuminen luonnossa ja lähiympäristössä ovat myös luontaisia keinoja motoristen taitojen kehittymiselle. Mahdollisuus kokeilla erilaiset liikuntalajeja ja -taitoja sekä ohjatut liikuntaleikit vahvistavat varsinkin raskasmotoriikan kehittymistä. Olemme saaneet hyviä kokemuksia viikottaisesta ilmaisuleikkeihin perustuvasta liikuntatunnista. Oman kehon tunteminen ja hallinta auttavat puolestaan terveen itsetunnon kehittymisessä.

5.10 Terveys

Terveysteen sisältyvät fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen terveys. Esiopetuksen tehtävänä on edistää näitä kaikkia. Lapsen psyykkisen ja sosiaalisen terveyden kannalta on tärkeää, että oppimiskokemukset ovat myönteisiä ja pettymyksiä voidaan käsitellä turvallisesti ja avoimesti luonnollisissa arkipäivän tilanteissa. Toiminnalla ja tapakasvatuksella lasta ohjataan myönteisiin ihmissuhteisiin ja tunne-elämän terveyteen sekä väkivallan välttämiseen ongelmatilanteissa. Lasta rohkaistaan ottamaan vastuuta omasta terveydestään ja turvallisuudestaan antamalla hänelle runsaasti mahdollisuuksia itsenäiseen työskentelyyn ja toimintaan. Häntä ohjataan huolehtimaan itsenäisesti päivittäisestä henkilökohtaisesta hygieniastaan. Terveellisiä ruokatottumuksia tuetaan ja ohjataan hyviin ruokatapoihin. Kasvuympäristön tulee myös tukea työn ja toiminnan, levon ja virkistykseen välistä luonnollista tasapainoa.

6. Esiopetuksen yleinen tuki

6.1 Yhteistyö huoltajien kanssa

Yksityisessä leikkikoulussa yhteistyö vanhempien kanssa on tiivistä ja jatkuvaa. Vanhemmat osallistuvat aktiivisesti toimintaan tekemällä aloitteita, hankkimalla materiaalia ja auttamalla käytännön järjestelyissä. Kasvatuskeskusteluja käydään päivittäin, vanhempainilloissa ja tätä tarkoitusta varten varattuina varttipäivinä. Molemminpuolinen luottamus ja avoimuus ovat toimintamme perusta.

6.2 Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Toimimme yhteistyössä peruskouluopetuksen, erityisesti Niittykummun koulun Montessori-luokkien opettajien kanssa esiopetuksen ja kouluopetuksen niveltämisessä. Tämä tekee mahdolliseksi opetuksen ja kasvatustyön eheän jatkuvuuden. Lapsen on mahdollista jatkaa peruskoulun aloittaessaan siitä kehitysvaiheesta, johon esikoulun päättyessä jäi.

Toimimme Espoon sosiaali- ja terveystieteiden ammattioppilaitoksen opiskelijoiden harjoittelukouluna. Harjoittelijayhteistyötä olemme tehneet myös Taideteollisen korkeakoulun kanssa. Luontotalo Villa Elfvik ja Teatteri Hevosenkenkä ovat olleet mukana ympäristö- ja taidekasvatusprojekteissamme. Yhteistyöprojekteista olemme saaneet erittäin myönteisiä kokemuksia, jotka ovat rikastuttaneet toimintaamme.

6.3 Lapsen esiopetuksen suunnitelma

Montessori-leikkikoulussa kasvatus ja opetus perustuvat ohjaajien lasten käyttäytymistä ja vuorovaikutusta koskeviin havaintoihin ja siitä saatuun informaatioon sekä vanhempien kokemuksiin omasta lapsestaan. Toimintamme on lapsilähtöistä ja pohjautuu suurelta osin herkkyykskausien tunnistamiseen. Esiopetuksen suunnittelu on paitsi ryhmäkohtaista myös yksilöllistä ja etenee lapsen kehitysvaiheita seurailleen.

6.4 Arviointi

Pienen työyksikön arvioinnissa on käytetty pääasiallisena metodina ohjaajien keskinäisiä ja ohjaajien ja vanhempien välisiä keskusteluja. Tällainen käytäntö on toistaiseksi osoittautunut riittäväksi. Lapsen itsearviointissa kasvun kansio tai portfolio ovat hyviä menetelmiä, joita kannattaa tulevaisuudessa hyödyntää

6.5 Tukipalvelut

Leikkikoulumme on mahdollista käyttää Espoon kaupungin erityislastentarhanopettajien palveluita lapsen kehitystä tai oppimisvaikeuksia koskevassa arvioinnissa. Erityistä tukea tarvitsevien lasten esiopetus täytyy järjestää muualla, heille soveltuvissa ryhmissä.

7. Kirjallisuus

- Arnheim, R.** (1969), Visual Thinking, University of California Press
- Björkstén, C.** (1987) Montessorimenetelmän sovellutus 80-luvulla
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet.** Opetushallitus (2000)
- Hakkola, K. et. Al.** (1991), Lasten taidekasvatus, Kirjayhtymä
- Hayes, M - Höynälänmaa, K.,** (1985) Montessoripedagogiikka, Otava
- Karlson L.-Riihelä, M.** (1993), Ajattelu alkaa ihmetyksestä, Painatuskeskus Oy
- Lillard, P. P.,** (1973) Montessori, A Modern Approach, Schocken Books Inc.
- Montessori, M.** (1983) Lapsen salaisuus, WSOY
- Ojala, M.** (1993), Varhaiskasvatuksen perusteita ja haasteita, Kirjayhtymä
- Vestergaard, E. et. al.** (1990), Johdatus kasvatuksen filosofiaan, Yliopistopaino
- Vygotski L.** (1982), Ajattelu ja kieli, W&G
- Wallin, K** (1989), Lapsen rajaton luovuus. Kokemuksia ja näkemyksiä lasten taidekasvatuksesta Reggio Emilian päiväkodeissa, W&G